

УКРАТКО О ХМСНУ, МЕТЕОАЛАРМУ И ХИДРОАЛАРМУ РЕПУБЛИЧКОГ ХИДРОМЕТЕОРОЛОШКОГ ЗАВОДА СРБИЈЕ

Метеоролошки и Хидролошки системи за најаву и упозорење о наиласку ванредних, неповољних и опасних метеоролошких и хидролошких појава/догађаја су основне карике у систему заштите материјалних добара и људских живота од деструктивних атмосферских и хидролошких процеса и појава.

У многим земљама света, а од пре десетак година и у Европи, ови системи имају највиши приоритет у националним метеоролошким, или хидрометеоролошким, службама. Владе ових земаља су препознале своје националне метеоролошке/хидрометеоролошке службе као базичан субјекат у националном систему заштите и спасавања људи и материјалних добара од деструктивних метеоролошких и хидролошких појава/догађаја. На тај начин ојачан је укупан капацитет заједнице за ефикасну борбу са природним катастрофама.

Паралелно са наведеним развојним тенденцијама националних хидрометеоролошких служби држава чланица ЕУ и Републички хидрометеоролошки завод Србије (РХМЗ Србије), који извршава функције Националне хидрометеоролошке службе Републике Србије у Светској метеоролошкој организацији и другим међународним метеоролошким организацијама, започео је да развија Хидрометеоролошки систем за најаву и упозорење Србије (ХМСНУ Србије).

Полазећи од циљева Хиого (Hyogo) акционог плана, као и стратешких приоритета Светске метеоролошке организације (WMO) и Међународне стратегије за смањење катастрофа Уједињених нација (United Nations International Strategy for Disaster Reduction – UNISDR), Законом о метеоролошкој и хидролошкој делатности („Службени гласник РС“, бр. 88/2010) утврђене су надлежности РХМЗ Србије у погледу успостављања и функционисања националног система ране најаве и упозорења метеоролошких и хидролошких елементарних непогода. Овим Законом РХМЗ Србије је добио мандат за издавање упозорења на метеоролошке и хидролошке непогоде, као и за оцену и мапирање ризика и угрожености од метеоролошких елементарних непогода.

У складу са Законом о метеоролошкој и хидролошкој делатности, основне компоненте Хидрометеоролошког система за ране најаве и упозорења чине: метеоролошки и хидролошки осматрачки систем, телекомуникаци систем, систем за праћење и прогнозирање стања времена, климе и вода и ране најаве метеоролошких и хидролошких елементарних непогода и катастрофа, систем за објављивање упозорења и њихову дисеминацију, као и систем за анализу и мапирање ризика од метеоролошких непогода.

Сходно одредбама Закона о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 11/2009, 92/2011 и 93/2012), ХМСНУ РХМЗ Србије је део система заштите и спасавања људи и добара од последица елементарних непогода и других несрећа, укључујући и мере опоравка од тих последица.

Успостављањем правног оквира, са јасно дефинисаним надлежностима државних органа у националном систему управљања ризиком природних катастрофа и других несрећа, унапређени су укупни институционални и инфраструктурни капацитети Републике Србије за ефикасну борбу са природним катастрофама, са фокусом на превенцији и стратегији приправности базираној на идентификацији и квантификацији потенцијалног ризика.

У дизајнирању и имплементацији ХМСНУ Србије коришћена су искуства развијених земаља које имају највеће проблеме са природним катастрофама, препоруке Светске метеоролошке организације и одговарајућа регулатива ЕУ. Језгро ХМСНУ Србије чине електронски оперативни системи најаве и упозорења Метеоаларм и Хидроаларм РХМЗ Србије, који су развијени у оквиру одговарајућих система Европске уније: (Meteoalarm- Severe weather warnings system for Europe; EFAS- European Flood Awareness System). Метеоаларм електронски оперативни систем и сајт са адресом www.meteoalarm.eu, развила је Асоцијација Европских метеоролошких служби (EUMETNET) држава чланица ЕУ (Република Србија је постала пуноправна чланица EUMETNET-а у току 2009. године). У оквиру овог програма ЕУ утврђени су јединствени симболи за ванредне и опасне метеоролошке елементе и појаве. Бојама кодирана карта, у комбинацији са овим симболима, омогућава брз преглед прогнозираних ванредних и опасних метеоролошких елемената и појава. Утврђена су четири нивоа опасности. Сваком нивоу опасности додељена је једна боја (зелена - нема опасности; жута - време је потенцијално опасно; наранџаста - време је опасно; црвена - време је веома опасно). Бела боја указује да информација није расположива. Све земље чланице EUMETNET-а користе исте боје и симболе. Упозорења се издају за 48 сати унапред. Ради универзалности најаве и упозорења у Метеоаларм систему РХМЗ Србије, коришћена је платформа европског метеоаларма са истим графичким симболима ванредних и опасних метеоролошких елемената и појава.

Хидроаларм РХМЗ Србије је развијен у оквиру хидроаларм система (European Flood Awareness System-EFAS) Европске уније и представља саставни део ХМСНУ Србије. Република Србија је чланица EFAS програма ЕУ од 2007. године. Хидроаларм третира ванредне и опасне појаве на рекама. Утврђена су четири нивоа ризика. Сваком нивоу ризика додељена је одговарајућа боја. Зелена боја означава да нема упозорења. Жута боја означава: значајан пораст или опадање водостаја; лед у покрету покрива водену површину од 10% до 40%; појаве које би могле захтевати предузимање мера редовне одбране од поплава, или леда. Наранџаста боја означава: веома значајан пораст, или опадање, водостаја; лед у покрету покрива водену површину од 50% до 100% - лед стоји; појаве које би могле захтевати предузимање мера ванредне одбране од поплава, или леда. Црвена боја означава: екстремне хидролошке појаве и услове. Оперативни подаци и производи добијени у оквиру Метеоаларм и Хидроаларм оперативних електронских система најаве и упозорења за територију Републике Србије објављују се и ажурирају на Метеоаларм интернет страници РХМЗ Србије: www.meteoalarm.rs.